

ÇOCUK ŞİİRİ ANTOLOJİLERİNİN (2000-2013) BİÇİM VE İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ*

EXAMİNİNG İN TERMS OF FORM AND CONTENT OF CHILDREN POEMS ANTHOLOGIES (2000-2013)

Saadettin KEKLİK**, Ömer SAVRAN***

ÖZET: Şiirin çocuklara sevdirmesinde antolojilerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Çocuk şiiri antolojilerinin incelenmesi, değerlendirilmesi ve buna bağlı olarak geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, çocuk şiiri antolojilerini biçim ve içerik açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda 2000-2013 yılları arasında basılan on beş çocuk şiiri antolojisi, doküman incelemesi yöntemine göre biçim ve içerik açısından incelenmiştir. Biçim yönünden antolojiler; yaşlara göre seviyelendirilme, resimleme ve şiirlerin sıralanışı ve kafiye olmak üzere dört başlık altında incelenirken; içerik yönünden ise antolojiler; konular, şiir türleri, dil ve üslup ve çocuk bakışına uygunluk olmak üzere dört başlık altında incelenmiştir. Çocuk şiiri antolojilerinin değerlendirmesi yeterli, kısmen yeterli ve yetersiz şeklinde derecelendirilerek yapılmıştır. Bu incelemelere göre; antolojilerin yaşlara göre seviyelendirilmesi ve resimlendirme açısından yetersiz; şiirlerin sıralanışı açısından kısmen yeterli olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında antolojilerde didaktik şiirlerin ağırlıkta olduğu, Atatürk, öğretmen, sınıf-okul, kitap, anne-baba, aile, vatan, bayrak, mevsimler, taşıtlar, hayvanlar, bitkiler gibi konularla ilgili şiirlerin daha çok geçtiği, kafiye ve dil açısından çocuğun seviyesine uygun olduğu belirlenirken; çocuk bakışına uygunluk açısından antolojilerdeki şiirlerin çok azının uygun olduğu belirlenmiştir. Buna göre, çocuk şiiri antolojileri hazırlanırken yaşa veya sınıflara göre seviyelendirme yoluna gidilmesi, bu antolojilerde çocukların beğenilerine ve algılama düzeylerine uygun, estetik değeri olan resim ve çizimlerin bulunması ve çocuk şiiri antolojilerine Türkçenin estetik değeri olan en güzel şiirlerin seçilmesi gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: Çocuk edebiyatı, çocuk şiirleri, antoloji, biçim ve içerik.

ABSTRACT: Anthologies play an important role in endearing children poems. Children's poems anthologies need to be examined evaluated and depending on this need to be improved. The objective of research is to examine children's poems anthologies in terms of the form and content. For this purpose, fifteen children's poems anthologies published between 2000-2013 were examined in terms of form and content according to the document review process. While anthologies are leveled under four headings in terms of form; age, illustrations, order of the poems and rhyme ; in terms of content anthologies are leveled under four headings ; topics, types of poetry, language and style and appropriateness of the child perspective. The assessments of children's poems anthologies are graded as satisfactory, inadequate and partially enough. According to these investigations anthologies, are inadequate leveled with respect to age and illustration; but in terms of order of poems anthologies are partially enough. Besides; didactic poems are more common than the others in the anthologies; it is determined that while in the anthologies topics like Atatürk, teacher, class-school, book, mother-father, family, country, flag, seasons, vehicle, animals and plants mentioned more is proper for level of the children; in terms of appropriateness for child's level so few of the poems in the anthologies are proper. Accordingly, when children's poems anthologies are prepared, they should be leveled according to age and class, in this anthologies it is necessary to have illustration and drawings which have aesthetic value and appropriate for children's taste and perception, in addition, in the children's poems anthologies the most beautiful poetry must be selected which Turkish aesthetic value.

* Bu makale, 19-21 Haziran 2014 tarihinde Muğla'da düzenlenen 7. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayında sunulan bildirinin genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

** Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, sadikeklik@gmail.com

*** Uşak Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, savranomer@hotmail.com

Keywords: Children's literature, children's poems, anthology, form and content.

1. GİRİŞ

1.1. Şiir ve Çocuk Şiiri

Güzel sanat dallarından biri olan edebiyatta çeşitli metin türleri bulunmaktadır. Bu türler içerisinde ise şiirin özel bir yeri vardır. Şiir, estetik kaygıların en üst seviyede tutulduğu edebî türdür. Şiirde dil, diğer metin türlerinden farklı bir yapıda ve şekilde kullanılmaktadır.

“Dil halkın ortak malıdır. Şiir ise, bu ortak mülkiyetin içinden özel biçimde çıkarılmış, özel bir mülk; genel dil içinde özel bir dildir. Şair, bu genelin içinde, ‘söz’ ile kendine mahsus bir mekân ve yapı oluşturur” (Akay, 2006). Aksan (1999)’a göre ise, “şiir gerek içerik, gerek söze dönüştürme, gerek sunuluş açısından; özgün, etkilemeye, duygulandırmaya yönelik, yaratı niteliği taşıyan bir söz sanatı ürünüdür.” Şiirin dili, diğer edebiyat dallarından farklı olarak soyutlamanın en üst biçimidir. Günlük dilde kullanılan sıradan kelimeler bile şairin elinde işlenir, yoğrulur; alışıldan farklı bir sıralanışla mısralara dökülür.

Şiirin nasıl genelgeçer tanımını yapmak zor ise, çocuk şiirinin de bir tanımını yapmak o kadar zordur. Çocuk şiiri, Türkiye’de tartışılan kavramlardan biridir. “Kimi araştırmacılar, şiirin çocuk için olanı, büyük için olanı diye bir ayırıma karşı çıkmakla birlikte, çocuk kavramının niteliği bizi böyle bir ayırıma itmektedir” (Yalçın ve Aytas, 2012). Çocuk şiirini tanımlamak yerine çocuk şiirinde bulunması gereken unsurlardan, özelliklerden bahsedilebilir. Şirin (2000), “Çocuk dünyası, çocuk ruhu, çocuk kalbinin duyarlıkları çocuk şiirinin kaynağıdır” diyerek çocuk şiirinin temelinde çocuk ve onun bakışı, düşüncesi ve ilgisi olduğunu vurgulamıştır.

İster şiir, isterse çocuk şiiri olsun ikisinin de ortak özelliği estetik değerinin bulunmasıdır. İkisi de sanatçı duyarlılığı ile ortaya konan eserlerdir. Erdal (2007)’a göre, “çocuk şiiri yazmak için hem iyi bir şair olmak, hem de çocuğun dünyasını çok iyi bilmek gerekir”.

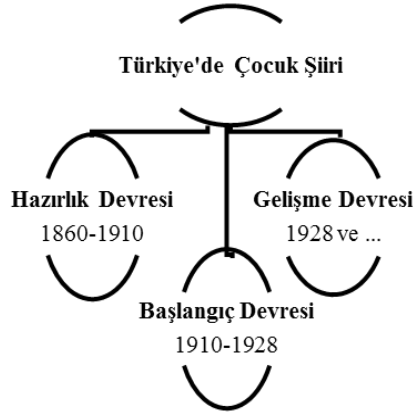
Çocuk, şiir ile tanışmadan önce ezgili, ritimli ve kafiyeli olan ninni, şarkı, türkü ve tekerlemelerle karşılaşır. Bunun yanında masalların ahenkli anlatımı da çocuğun dikkatini çeker. Bütün bunlar, Oğuzkan (1966)’ın ifade ettiği gibi çocukta doğuştan var olan ritim duygusunun gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Şiir, kısa mısralardan oluşması ve ahenk yönü ile çocuk üzerinde düz yazıdan daha etkileyicidir. Çocukların dili kavraması, dil becerilerini geliştirmesi, kelime hazinesini geliştirmesi, duygu ve düşünce gelişimi ve onların hayal gücünü geliştirmesi açısından şiirin önemli bir işlevi bulunmaktadır (Açık Önkaş, 2009; Akyol, 2006; Cihan, 2008; Gülyeryüz, 2002; Gürel vd., 2007; Kaya, 2013; Kıbrıs, 2000; Perfect, 1999).

1.2. Türkiye’de Çocuk Şiiri

Gürel ve Gürel (2010), çocuk şiirini; “Hazırlık Devresi” (1869-1910), “Başlangıç Devresi” (1910-1928) ve “Gelişme Devresi” (1928- ...) şeklinde üçe ayırmıştır. Acaroğlu (1944) ve Gökşen (1966) de çocuk şiiri devirlerini benzer şekilde ayırmıştır. Türkiye’de çocuk şiirinin aşamaları Şekil 1’de gösterilmiştir:

Şekil 1: Türkiye’de Çocuk Şiiri

Tanzimat’la başlayan birinci devredeki şiirler daha çok manzume şeklinde olup kitap, dergi ve gazetelerde dağınık olarak görülmektedir. İkinci devrede ise çocuğa hitap eden şiirler, birinci devreye göre sanat bakımından daha üstündür. Üçüncü devre olan Cumhuriyet dönemi çocuk şiiri ise, öğretmen-egitimci şairlerle başlamış, 1940 yılında Dağlarca’nın Çocuk ve Allah eseriyle ve diğer eserlerle çocuk şiirinde belli bir mesafe alınmış, 1979 yılından sonra çocuk gerçekçiliğine ve çocuk bakışına uygun şiirlerle çocuk şiiri gelişmesine devam etmektedir.

Tevfik Fikret ve Mehmet Emin’in çocuklara yönelik birkaç şiiri bulunsa da çocuk şiiri alanında yayımlanan ilk şiir kitabı İbrahim Alâattin Gövsa’nın Çocuk Şiirleri (1911) adlı eseridir. Bu eserden sonra Tevfik Fikret’in Şermin (1914), Ziya Gökalp’in Kızıl Elma (1915), Yeni Hayat (1918), Altın Işık (1923); Siracettin Hasircioğlu’nun Çocuk Şiirleri; Ali Ekrem Bolayır’ın Çocuk Şiirleri (1917) ve Şiir Demeti (1923); Fuat Köprülü’nün Mektep Şiirleri (1917) ve Nasrettin Hoca (1918) yazılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim ve öğretime çok önem verilmiştir. 1928 yılında yeni Türk alfabesinin kabulüyle okuma ve yazma seferberliği başlamıştır. Bu tarihten sonra çocuklara yönelik telif, çeviri ve uyarlama kitap sayısında hızlı bir artış olmuştur.

Bu dönemde öğretmen-egitimci şairler ilkökul ve ortaokul programlarında yer alan üniteler ve belirli gün ve haftalarla ilgili öğretici şiirler yazmışlardır. “Mehmet Faruk Gürtunca, İsmail Hakkı Talaş, Zeki Tunaboşlu, Emin Recep Gürel, Galip Naşit İrı, İ. Hakkı Sunat gibi şairler de ya çocuk dergilerinde çıkan ya da bağımsız kitapçıklarda yayımlanan çoğu eğitsel şiirleriyle çocuklara ilk şiir zevkinin kazandırılmasında, anadili iyi kullanma alışkanlıklarının yerleştirilmesinde ve birtakım güzellik duygularının geliştirilmesinde zaman zaman başarılı olmuşlardır” (Oğuzkan, 1979).

“1940 sonrası çocuk şiirlerinde ilk önemli atılımın Fazıl Hüsnü Dağlarca tarafından gerçekleştirildiği söylenebilir” (Kıbrıs, 2000). 1940 yılında Çocuk ve Allah adlı eseri ile edebiyat çevrelerinin dikkatini çeken Dağlarca, yüzü aşkın eseriyle Türk edebiyatının en velut şairlerinden biridir. Dağlarca’dan başka çocuk şiirinin gelişmesine katkı sağlayan başlıca şairler şunlardır: İbrahim Zeki Burdurlu, Orhan Veli, Ceyhun Atuf Kansu, Mehmet Necati Öngay, Mümtaz Zeki Taşkın, Sabih Şendil, Rakım Çalapa, Şükrü Enis Regü, Hasan Lâtif Sarıyüce ve İsmail Uyaroğlu.

1979 yılının UNESCO tarafından “Dünya Çocuk Yılı” ilan edilmesiyle bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de çocuk edebiyatı ivme kazanmıştır. Bu bağlamda Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, yerel yönetimler Türkiye’de çocuk edebiyatı alanında yeni ürünlerin ortaya çıkmasına yardımcı olmuşlardır.

1980 sonrası çocuk edebiyatı ve şiiri açısından yenilikçi bir dönemdir. Çocuk gerçekliğine dayalı, poetik kalabilmeyi önceleyen ve çocuğa göre örneklerin yazılmaya başladığı yeni bir dönemdir (Şirin, 2007). Bu dönemde Yalvaç Ural, Abdulkadir Bulut, Abdulkadir Budak, Ülkü Tamer, Süreyya Berfe, Cahit Zarifoğlu, Mustafa Ruhi Şirin, Mevlana İdris, Ali Akbaş, Ahmet Uysal, Ahmet Efe, Hasan Demir, Gökhan Akçiçek, Rıfık Kaymaz, Mustafa Oğuz ve Bestami Yazgan vb. şairler eserleriyle çocuk şiirine doğrudan katkı sağlamıştır.

1980 sonrası çocuk şiirinde, çocuk gerçekçiliğine, çocuk bakışına uygun eserlerin sayısında önceki dönemlere göre artış olsa da henüz istenilen seviyede olmadığı görülmektedir. Oğuzkan (2000)'a göre de "Son on beş yıl içinde çocuklar için yayımlanan şiir kitaplarının sayısında önemli bir artış olduğu söylenemez." Çocuk şiirlerinin yayımlandığı dergi ve kitapların yanında çocuk şiiri antolojileri de bulunmaktadır.

1.3. Antoloji

Antolojiler, şair ve yazarların, eserlerinden seçilmiş parçalardan meydana gelen edebiyat derlemeleridir. Türk edebiyatında müntehabât, numûne, güldeste kelimeleriyle adlandırılan antoloji, günümüzde seçki kelimesiyle de karşılanmaktadır. İlk örnekleri nazire mecmuaları olan antolojilerin Tanzimat döneminde Ziya Paşa'nın Harâbât (1874-1875), Ebüzziya Tevfik'in Numûne-i Edebiyat-ı Osmaniye (1875) gibi eserler yayımlanmış ve Cumhuriyete kadar da çeşitli antolojiler yayımlanmıştır.

Cumhuriyet döneminde Türk şiiriyle ilgili pek çok antoloji yayımlanmıştır. Bunlar arasında çocuklar için faydalı bulunan veya yalnızca çocuklar için yazılan şiirlerin derlendiği antolojiler de vardır. Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı çocuklar için hazırlanmış ya da çocuğu konu edinen edebî eserler açısından oldukça zengindir.

Cumhuriyet döneminde çok sayıda çocuk şiirleri antolojisi yayımlanmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Türker Acaroglu'nun Çocuk Şiirleri Antolojisi (1944), Şükrü Enis Regü'nün Şiir Bahçesi (1958), Rakım Çalapala'nın Yavrutürk Şiirleri (1968), Memet Fuat'un, İlkokul Çocukları İçin Şiirler (1968), Ümit Yaşar Oğuzcan'ın Çocuklara Şiirler (1971), A. Ferhan Oğuzkan'ın, Çocuklar İçin Şiir Dünyası (1973), Orhan Ural'ın, Şiirlerde Çocuk (1979), Ali Püsküllüoğlu'nun Kırlangıcın Kanat Vuruşu (1979), Vedat Yazıcı'nın Cumhuriyet Dönemi Çocuk Şiirleri Seçkisi (1998), Nurdan Tüzüner'in Çocuk Şiirleri (1999).

Çocuklara şiir zevkinin kazandırılmasında antolojilerin payı büyüktür. Çocuk şiiri antolojileri, temel dil becerilerini geliştirmenin yanında, Türkçe duyarlılığını küçük yaşlarda kazandırmak bakımından da önemlidir.

Çocuk şiiri antolojileriyle ilgili çocuk edebiyatı kitaplarında bazı değerlendirmeler (Erdal, 2007; Oğuzkan, 2001) bulunsa da çocuk şiir antolojilerini inceleyen, değerlendiren müstakil çok az bir çalışma bulunmaktadır. Makal (2007)'in hazırladığı Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Çocuklar İçin Hazırlanan Şiir Antolojileri Üzerinde Bir Araştırma (1973-1998) adlı yüksek lisans tezinde on şiir antolojisi, içerik ve biçim bakımından incelenmiş, çocuk kitaplarında bulunması gereken temel özelliklere uygun olup olmadıkları ortaya konulmuştur. Çocuk şiiri antolojilerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi bir çalışmayla sınırlı kalmamalı ve bu tür çalışmaların devam etmesi gerekmektedir. Bu yüzden 2000-2013 yılları arasındaki çocuk şiiri antolojilerinin de incelenmesi gereği duyulmuştur.

Her sanat eseri biçim ve içerik olmak iki unsurdan oluşmaktadır. İki bir birlikte anlamlı bir bütündür. İçerik, bir biçim (form) içinde görünüşe çıkar. Eseri oluşturan bu iki öge arasında karşılıklı bir ilişki vardır (Taşdelen, 2005). Bu bağlamda çocuk şiir antolojileri biçim ve içerik yönünden incelenmesi yoluna gidilmiştir.

2. YÖNTEM

Araştırma betimleyici bir çalışma olup veriler, doküman incelemesi yöntemi ile toplanmıştır. “Doküman incelenmesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada ise on beş çocuk şiiri antolojisi biçim ve içerik açısından incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Araştırma 2000-2013 yılları arasında basılan on beş çocuk şiiri antolojisi ile sınırlıdır. Tablo 1’de çocuk şiiri antolojilerinin listesi gösterilmiştir:

Tablo1: İncelenen Çocuk Şiiri Antolojileri

No	Derleyen Hazırlayan	/ Eserin Adı	Basım Tarihi
1	Aktan, B.	Çocuk Şiirleri	2013
2	Aytar, E.	Seçme Çocuk Şiirleri	2002
3	Büyükkoyuncu, Z.	Çocuk Şiirleri	2010
4	Celâl, M.	Çocuk Şiirleri Antolojisi	2013
5	Çağlayan, A.	Çağlayan Çocuk Şiirleri (1.Sınıflar İçin)	2002
6	Çağlayan, A.	Çağlayan Çocuk Şiirleri (2.Sınıflar İçin)	2002
7	Çağlayan, A.	Çağlayan Çocuk Şiirleri (3. Sınıflar İçin)	2002
8	Çağlayan, A.	Çağlayan Çocuk Şiirleri (4.Sınıflar İçin)	2002
9	Çağlayan, A.	Çağlayan Çocuk Şiirleri (5. Sınıflar İçin)	2002
10	Çil, F.	Çocuk Şiirleri Antolojisi	2008
11	Karataş, C.	Ünitelere Göre Çocuk Şiirleri Antolojisi	2000
12	Kurul	Çocuk Şiirleri Antolojisi	2001
13	Naz, N.	Çağdaş Anadolu Türk Edebiyatı Çocuk Şiirleri Antolojisi	2003
14	Oğuz, M.	Nar Tanesi Şiirler	2012
15	Tuncor, F. R.	En Güzel Çocuk Şiirleri	2002

2.1. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Çözümlemesi

2000-2013 yılları arasında basılan on beş çocuk şiiri antolojisinin biçim ve içerik açısından incelenmesi, araştırmacılar tarafından geliştirilen değerlendirme formu ile yapılmıştır. Değerlendirme formu, ilgili literatür taranarak uzman görüşleri alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Biçim yönünden antolojiler; yaşlara göre seviyelendirilmesi, resimleme ve şiirlerin sıralanışı ve kafiye olmak üzere dört başlık altında incelenirken; içerik yönünden ise antolojiler; konular, şiir türleri, dil ve üslup ve çocuk bakışına uygunluk olmak üzere dört başlık altında incelenmiştir. Her başlık 1, 2, 3 rakamları kullanılarak aşamalı bir değerlendirmeye gidilmiştir. Buna göre; 1 yeterli, 2 kısmen yeterli ve 3 yetersiz anlamına gelmektedir.

3. BULGULAR

Araştırmanın bulguları biçim ve içerik olarak ayrı ayrı tablolarda gösterilmiştir. Tablo 2’de biçim açısından çocuk şiiri antolojilerin incelenmesi gösterilmektedir:

Tablo 2: Biçim Açısından Antolojilerin İncelenmesi

No	Derleyen - Taranan eserler	Yaşlara göre seviyelendirme	Resimlendirme	Şiirlerin sıralanışı	Kafiye
1	Aktan, B. - Çocuk Şiirleri	3	3	1	1
2	Aytar, E. - Seçme Çocuk Şiirleri	3	2	1	1
3	Büyükoyuncu, Z. (2010). Çocuk Şiirleri	3	3	1	1
4	Celâl, M. - Çocuk Şiirleri Antolojisi	3	3	2	1
5	Çağlayan, A. - Çağlayan Çocuk Şiirleri (1.Sınıflar İçin)	1	3	1	1
6	Çağlayan, A. - Çağlayan Çocuk Şiirleri (2.Sınıflar İçin)	1	3	1	1
7	Çağlayan, A. - Çağlayan Çocuk Şiirleri (3.Sınıflar İçin)	1	3	1	1
8	Çağlayan, A. - Çağlayan Çocuk Şiirleri (4.Sınıflar İçin)	1	3	1	1
9	Çağlayan, A. - Çağlayan Çocuk Şiirleri (5.Sınıflar İçin)	1	3	1	1
10	Çil, F. - Çocuk Şiirleri Antolojisi	3	3	3	1
11	Karataş, C. - Ünitelere Göre Çocuk Şiirleri Antolojisi	3	3	1	1
12	Kurul (2001). Çocuk Şiirleri Antolojisi	3	3	3	1
12	Naz, N. - Çağdaş Anadolu Türk Edebiyatı Çocuk Şiirleri Antolojisi	3	3	2	2
14	Oğuz, M. - Nar Tanesi Şiirler	3	2	2	2
15	Tuncor, F. R. - En Güzel Çocuk Şiirleri	3	3	3	1

Tablo 2’de, on beş çocuk şiiri antolojisinin yaşlara göre seviyelendirmesinde on antolojinin, resimlendirme açısından on üç antolojinin uygun olmadığı; şiirlerinin sıralanışı açısından dokuz antolojinin, kafiye açısından ise on üç antolojinin uygun olduğu belirlenmiştir. Tablo 3’te ise, içerik açısından çocuk şiiri antolojilerin incelenmesi gösterilmektedir:

Tablo 3: İçerik Açısından Antolojilerin İncelenmesi

No	Derleyen / Hazırlayan - Taranan eserler	Şiir türleri	Konular	Dil ve Üslup	Çocuk bakışına uygunluk
1	Aktan, B. - Çocuk Şiirleri	3	1	1	3
2	Aytar, E. - Seçme Çocuk Şiirleri	3	1	1	3
3	Büyükkoyuncu, Z. (2010). Çocuk Şiirleri	3	1	1	3
4	Celâl, M. - Çocuk Şiirleri Antolojisi	1	1	3	3
5	Çağlayan, A. - Çağlayan Çocuk Şiirleri (1.Sınıflar İçin)	2	1	1	3
6	Çağlayan, A. - Çağlayan Çocuk Şiirleri (2.Sınıflar İçin)	1	1	1	3
7	Çağlayan, A. - Çağlayan Çocuk Şiirleri (3.Sınıflar İçin)	2	1	1	3
8	Çağlayan, A. - Çağlayan Çocuk Şiirleri (4.Sınıflar İçin)	1	1	1	3
9	Çağlayan, A. - Çağlayan Çocuk Şiirleri (5.Sınıflar İçin)	1	1	1	3
10	Çil, F. - Çocuk Şiirleri Antolojisi	3	1	1	3
11	Karataş, C. - Ünitelere Göre Çocuk Şiirleri Antolojisi	2	1	1	3
12	Kurul - Çocuk Şiirleri Antolojisi	1	1	1	3
12	Naz, N. - Çağdaş Anadolu Türk Edebiyatı Çocuk Şiirleri Antolojisi	2	3	3	3
14	Oğuz, M. - Nar Tanesi Şiirler	2	1	1	3
15	Tuncor, F. R. - En Güzel Çocuk Şiirleri	1	1	1	3

Tablo 3'te, on beş çocuk şiiri antolojisinin şiir türleri, konular ve dil ve üslup açısından çoğunlukla yeterli olduğu; çocuk bakışına uygunluk açısından ise, yetersiz olduğu belirlenmiştir.

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Çalışmada on beş çocuk şiiri antolojisi biçim ve içerik açısından belli ölçütler çerçevesinde incelenmiştir. Antolojiler biçim ve içerik olmak üzere iki başlıkta tartışılmıştır.

4.1. Biçim Açısından

4.1.1. Yaşlara Göre Seviyelendirme

Gelişim dönemlerine göre çocukların ilgisini çeken konular da değişmektedir. Çocuklarda zihin, dil, biyolojik, fizikî, sosyal ve ahlak gelişime bağlı olarak algılama ve anlama seviyesi de değişmekte ve gelişmektedir. Okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve lise seviyesindeki öğrencilerin şiir zevkleri yaşa ve bilgi birikimine bağlı olarak değişmektedir. Bu bağlamda çocuk şiiri antolojileri hazırlanırken hitap edilen kitlenin yaş seviyesi dikkate alınmalıdır. En azından okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve lise şeklinde seviyelendirilmeye gidilmesi gerekmektedir. On beş çocuk şiiri antolojisi yaşlara göre seviyelendirme açısından incelendiğinde, bu tür seviyelendirilmeye gidilmediği görülmektedir.

Tuncor'un hazırladığı En Güzel Çocuk Şiirleri kitabı 1-5. sınıflar için hazırlanmış ve kendi içinde sınıflara göre şiirler sıralanmıştır. Çağlayan (2002)'in hazırladığı ve beş kitaptan oluşan Çağlayan Çocuk Şiirleri ise her sınıf için bir kitap şeklindedir. Bunun dışındaki kitaplarda seviyelendirilmeye gidilmemiş, sadece kitabın başında “çocuklar için” veya “ilköğretim çocukları için” şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.2. Resimlendirme

Okul öncesi ve okul dönemi çocuk kitaplarının en önemli unsurlarından biri de resimlerdir. Çocuk kitaplarında metnin resimle desteklenmesi, metnin anlaşılır olmasına katkı sağlar. İşlenen konunun, anlatılan olayın zihinde canlanmasına ve verilmek istenen iletinin algılanmasına imkân sağlar. Bu bağlamda çocuk yayımlarında kullanılan resimler, konuya uygun olmalı ve metni açıklamaya yardım etmelidir. (Ergen, 1984; Karatay, 2012; Sever, 2003). Resimler sayesinde çocuk kitapları daha eğlenceli, ilgi çekici hale gelir. Bunun için çocuk kitaplarında çalاکalem resimler, çizimler değil, estetik değeri olan resimler ve çizimler kullanılmalıdır. Bu konuda Kantemir (1979), çocukluk çağının ruhsal özelliklerini iyi bilen yazar ve ressamların işbirliğiyle ortaya konacak çocuk kitapları kuşkusuz daha başarılı olacaktır” derken Kaya (2000) da “İyi bir çizer yalın bir anlatım diliyle akılda kalan, metne görsel yorum getiren, çocuğun görsel eğitimine katkıda bulunan kalıcı, sanat değeri taşıyan yapıtlar ortaya koyabilir” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Bunun yanında çocuk kitaplarındaki resimler, çocukların beğenilerine ve algılama düzeylerine uygun olmalı, metnin anlatmak istediğine bir zenginlik katmalıdır (Sever, 2003). Bu bilgilere göre çocuk şiiri antolojileri incelendiğinde; Aytar (2002)'in hazırladığı Seçme Çocuk Şiirleri ve Oğuz (2012)'un hazırladığı Nar Tanesi Şiirler kitaplarının bazı sayfalarında resimler bulunmaktadır. Bunun dışındaki antolojilerde hiç resim yoktur. Resimlendirme açısından antolojiler oldukça yetersizdir. Kantemir'in sözlerinin üzerinden uzunca bir zaman geçse de çocuk şiiri antolojileri yönünden çok fazla ilerleme kaydedilmediği anlaşılmaktadır.

4.1.3. Şiirlerin Sıralanışı

Çocuk şiiri antolojilerinde şiirlerin sıralanışı, daha verimli ve hızlı kullanımı açısından önemlidir. Antolojilerde şiirlerin tematik olarak sıralanması gerekmektedir. Bu bağlamda on beş şiir antoloji incelendiğinde; dokuz antolojinin tematik, üç antolojinin karışık, üç antolojinin ise şair isimlerine hazırlandığı görülmektedir. Buna göre, şiirlerin sıralanışı bakımından antolojilerinin çoğunun uygun olduğu görülmektedir.

4.1.4. Kafiye

Şiirin dış yapı unsurlarından biri olan kafiye, iki veya daha fazla mısranın sonunda meydana gelen ses benzerliğidir. Şiirin akılda kalıcılığının sağlanmasında önemli bir yere sahiptir.

Şiirlerde ritmi sağlamak için kafiye ve rediflere yer verilir. Bu özellik şiirlerin çocuklar tarafından sevilerek okunmasını da sağlar. Bununla birlikte çocuk şiirine ölçü, kafiye vb. sınır getirmek doğru değildir. Çocuk şiirleri kafiyeli ve ölçülü yazılabileceği gibi serbest biçimde de yazılabilir.

Birçok araştırmacı, ölçü ve kafiyenin çocuk şiirlerinde göz ardı edilmemesi gerektiğini, serbest şiir örneklerine ise dördüncü sınıftan veya masal çağından sonra yer verilmesinin daha uygun olduğunu belirtmiştir (Gökşen, 1966; Yalçın ve Aytaş, 2012). Bu bağlamda çocuk şiiri antolojileri incelendiğinde daha çok kafiyeli şiirlere yer verildiğini göstermektedir. Sadece iki antolojide kafiye konusuna dikkat edilmemiştir. Naz (2003)'in hazırladığı Çocuk Şiirleri Antolojisi'nde konusu çocuk olan şiirler seçildiğinden burada hem kafiye hem de serbest ölçülü şiirlere yer verilmiştir. Oğuz (2012)'un hazırladığı Nar Tanesi Şiirler'de ise son dönem şairlere yer verildiği için hem kafiye hem de serbest ölçülü şiirler yer almaktadır. Makal (2007)'in on

çocuk şiir antolojisini incelediği araştırmasında da antolojilere alınan çocuk şiirlerinin kafiyeleri olanları ile nazım şekli, vezin ve kafiye bakımından serbest olanların arasında bir tercih ya da denge gözetilmemiştir.

4.2.İçerik Açısından

4.2.1. Konular

Her metnin bir konusu vardır. Başka bir ifadeyle konusu olmayan bir yazı, metin düşünülemez. Özdemir (2007)' göre, "Olaylar, olgular, devinimler, türlü insanlık durumları, insanlık ilişkileri, kısaca doğal ve toplumsal çevremizdeki her şey yazı konusu olabilir."

Şiire konu sınırlamasının getirilmesi ne kadar doğru değilse, çocuk şiirine de konu sınırlamasının getirilmesi o kadar doğru değildir. Bununla birlikte konu seçiminde çocuğun zihin, hayal, duygu, dil, kavram ve psikolojik gelişimi, yaşı ve ilgi alanları dikkate alınmalıdır.

Demiray (1977), "çocukların sevdikleri şiirlerin konuları kendi yaşamlarından alınması" gerektiğini belirtmiştir. "Eğitim-öğretimin ilk sınıflarında konuların öğrencilerin yaşantılarından seçilmesi, onların bu yaşantılarını kullanarak anlamalarına yardımcı olur. Konuların sorumluluk, paylaşma, yardım, işbirliği ve ahlaki değerlere yönelik seçilmesi ve daha çok doğa, arkadaş, aile, okul ve insan sevgisini işlemesi gerekir" (Ataman, 2001).

"Çocuklar için hazırlanan kitaplarda işlenen konuların evrensel nitelik taşıyan, çocukların ruhsal özellikleri yanında onların dünyasına ayrı bir renk ve kişilik kazandıran niteliklerde olması gerekir" (Gürel vd., 2007). Oğuzkan (2001)'a göre, çocuk şiirinde konular, "... yaşama sevinci, aile sevgisi, doğa, yurt ve ulus sevgisi, güzellik duygusu gibi olumlu duygu ve davranışları kazandırıcı, geliştirici ve pekiştirici bir nitelik taşımaktadır." On beş çocuk şiiri antolojisindeki şiirler konu ve tema bakımından incelendiğinde, antolojik eserde bulunması gereken çeşitlilik ilkesine uygun olduğu görülmektedir. Makal (2007)'in on çocuk şiir antolojisini incelediği araştırmasında da çeşitli konularla ilgili şiirlere yer verildiği ifade edilmiştir.

Birçok araştırmacı çocuk konulu şiirleri veya çocuk şiirlerini temalara ayırmıştır. Ural (1979) çocuk konulu şiirleri altı temada toplarken Kavcar (1999) bunlara beş tema daha eklemiştir. Keklik (2014) çalışmasında, çocuk şiiri kitapları, antolojileri ve çocuk edebiyatı kitaplarında geçen şiirleri, içerik açısından sekiz gruba ayırmıştır. Bunlar; konusu çocuk olan şiirler, çocuklara öğüt veya ders veren şiirler, belirli gün ve haftalarla ilgili şiirler, kendi çocukluğunu ele alan şiirler, manzum masal, hikâye ve fıkra, eşya veya varlıkları düz anlatan şiirler, çocuk diliyle yazılmış şiirler ile çocuk bakış açısına uygun şiirlerdir. Bunların içinde de konusu çocuk olan şiirlerin çocuk şiiri olarak algılandığını ifade etmiştir.

Her metin türünde "çocuk" konu olarak işlenebilir; ancak çocuk konulu her metin çocuğun ilgisine, dünyasına uygun olmayabilir. Bu yüzden konusu çocuk olan her şiir, çocuk şiiri sayılamaz. Araştırmacılar, çocuğu anlatan, ondan söz eden her eserin, şiirin çocuk edebiyatı ürünü olarak algılanılmaması gerektiğini ifade etmişlerdir (Aytaş, 2001; Bilkan, 2005; Keklik, 2014; Pulat, 1999). On beş çocuk şiiri antolojisinde çok fazla çocuk konulu şiirlere yer verildiği görülmektedir. Erdal (2007) da, çocuklar için hazırlanan şiir antolojilerinin çoğunun konusunun çocuk olduğunu ama çocuğun düzeyine uygun olmayan şiir örnekleriyle dolu olduğunu ifade etmiştir. Söz gelişi, Naz (2003)'ın hazırladığı Çocuk Şiirleri Antolojisi daha çok konusu çocuk ve çocukluk olan şiirlere yer verildiği görülmektedir. Bu antolojide geçen Behçet Necatigil'in "Mavi Işık" adlı aşağıdaki şiiri estetik değeri olan bir şiir olmakla birlikte bu şiirin çocuk şiiri kategorisine alınmasının uygun olmadığı söylenebilir.

Sen bir çiçeksin, / Annen saksı.

Azıcık hastalansan / Odalar yaşlı.

Sevincimiz, üzüntümüz / Hep sana bağlı.

Senden gelir gücümüz / Doğan güne karşı.

Bizim çocukluğumuz / Karanlık, paslı.

Sen güneşlerde yaşı, / Altın saçlı!

Gökten düşen mavi ışık, / Mavi ışıklarda dünya

Evlerin yaşaması / Sen olunca.

4.2.2. Şiir Türleri

Dilçin (1997), şiir türlerini, lirik, pastoral, didaktik ve epik şeklinde dörde ayırırken Çetin (2009), doğacı, hikemî, mistik, ideolojik ve öğretici şeklinde beşe ayırmıştır. Başka araştırmacılar da şiiri, lirik, epik, pastoral, didaktik, satirik ve dramatik şeklinde altıya ayırmıştır (Cihan, 2008; Gökalp Alpaslan, 2009). Türk edebiyatında dramatik şiire pek rastlanılmadığı için bu araştırmada şiir, lirik, epik, pastoral, satirik ve didaktik olmak üzere beş türe ayrılmıştır. Tablo 4'te şiir türlerine göre çocuk şiiri antolojilerinin incelenmesi gösterilmiştir.

Tablo 4: Antolojilerin Şiir Türlerine Göre İncelenmesi

No	Derleyen - Taranan eserler	Lirik	Didaktik	Pastoral	Epik	Satirik	Toplam
1	Aktan, Bekir - Çocuk Şiirleri	13	36	6	15	1	71
2	Aytar, Ekrem - Seçme Çocuk Şiirleri	15	37	16	5	1	74
3	Büyükkoyuncu, Ziyaettin - Çocuk Şiirleri	109	149	15	19	2	294
4	Celâl, Metin - Çocuk Şiirleri Antolojisi	23	17	23	11	-	74
5	Çağlayan, Ahmet - Çağlayan Çocuk Şiirleri (1. Sınıflar İçin)	62	81	13	12	4	172
6	Çağlayan, Ahmet - Çağlayan Çocuk Şiirleri (2. Sınıflar İçin)	82	66	18	21	1	189
7	Çağlayan, Ahmet - Çağlayan Çocuk Şiirleri (3. Sınıflar İçin)	88	80	5	13	1	187
8	Çağlayan, Ahmet - Çağlayan Çocuk Şiirleri (4. Sınıflar İçin)	81	68	27	20	9	205
9	Çağlayan, Ahmet - Çağlayan Çocuk Şiirleri (5. Sınıflar İçin)	79	82	12	19	3	195
10	Çil, Faruk - Çocuk Şiirleri Antolojisi	78	133	11	54	-	276
11	Karataş, Cuma - Ünitelere Göre Çocuk Şiirleri Antolojisi	52	91	34	38	2	217
12	Kurul (2001). Çocuk Şiirleri Antolojisi	29	30	26	19	-	104
12	Naz, Necmi - Çağdaş Anadolu Türk Edebiyatı Çocuk Şiirleri Antolojisi	278	21	3	5	-	307
14	Oğuz, Mustafa - Nar Tanesi Şiirler	108	47	34	23	-	212
15	Tuncor, F. Ragıp - En Güzel Çocuk Şiirleri	77	62	6	39	-	184

Tablo 4 incelendiğinde, çocuk şiiri antolojilerinde daha çok didaktik ve lirik şiire daha sonra epik ve pastoral şiirlere çok az da satirik şiire yer verildiği görülmektedir.

Didaktik şiirlerde öğreticilik ön plandadır. Bu tür şiirler araç olarak kullanılmakta, çocuklara didaktik şiirler aracılığıyla öğüt veya ders verilmektedir. Turan ve Gücüyeter (2010), sadece öğretme amacı güden şiirlerde anlatımdaki kuruluşun ve dildeki ikelliğin hemen göze

çarptığını ifade etmişlerdir. “Derslerine çok çalış.”, “Doğayı sev, çevreyi koru.” vb. emir ve kurallarla oluşturulan öğretici/didaktik şiirlerin Türkçenin güzelliklerini yansıtmadığı (Sever, 2003); didaktik şiirlerin metni edebilikten uzaklaştırdığını, çocuk edebiyatı metinlerinde mesajın örtük verilmesinin önemli olduğu (Şimşek ve Yakar, 2012) ifade edilmiştir. On beş çocuk şiiri antolojisi incelendiğinde, didaktik şiirlere çok fazla yer verildiği görülmektedir. Bu tür şiirlerin çocuğa sanatı, şiiri sevdirmeye bakımından uygun olmadığı ifade edilebilir. Çil (2008)’in hazırladığı Çocuk Şiirleri Antolojisi’nde geçen Cazibe Irmak’ın “Görgü” adlı şiiri didaktik şiire örnek olarak verilebilir:

...

Sana ödünç bir kitap / Vermişse arkadaşın,
Onu zamanında ver / Sakın hiç yıpranmasın.

Yaşamın tadı olsun / Yaptığımız şakalar,
Yaparken iyi düşün / Kimse görmesin zarar.

Duyguları öne çıkaran ve daha coşkulu bir söyleyişe sahip olan lirik şiirlere ağırlık verilmesi çocukların veya öğrencilerin duygusal gelişimine katkıda bulunması açısından oldukça önemlidir (Açık Önkaş, 2009; Makal, 2007). Ancak antolojilere lirik şiirler seçilirken yaş (zihin, dil ve sosyal gelişim) seviyesinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Antolojilerde lirik şiirlerin çok fazla yer verildiği görülmektedir. Bu durum olumlu olmakla birlikte yaş ve sınıf seviyesi çok fazla dikkate alınmadığı için çocuk şiiri niteliği taşımadığı söylenebilir. Naz (2003: 64)’ın hazırladığı Çocuk Şiirleri Antolojisi’nde geçen Asaf Hâlet Çelebi (2003)’nin “Kedi” şiiri bu duruma bir örnek olarak verilebilir:

tavan arasına kaçan çocuk / erik ağacından görünen göğü düşünür
akşamın acısı içine çökünce / uyur

benim küçük bir kedim vardı / ahmak bir ayak ezdi
benim en güzel çocukluğumu / ahmak bir ayak ezdi

ağaçların arasında unutulmuş çocuk / yapraklarda güneşi görür
ve hareli denizlerde gezdiği günü düşünür

küçük kedim bana sürün / kediler ağlamaz
çöp tenekelerinde ölür / sıksa kediler
damlardan çok mezbelelerde görünür

Lirik şiirlerin yanında duygu ve heyecanı yansıtan epik şiirlere de yer verilebilir. Ancak bu tür şiirler seçilirken hem çocuğun zihin, dil ve sosyal gelişimi dikkate alınmalı hem de estetik değer ön planda tutulmalıdır. Buna göre, on beş çocuk şiiri antolojisi incelendiğinde epik şiirler yeterli olmasa da yer verilmesinin uygun olduğu söylenebilir.

4.2.3. Dil ve Üslup

Edebiyatın malzemesi dildir. Ancak, şiirin kendine özgü bir dili, özel bir kullanımı ve estetik bir yapısı vardır. Günlük dilde kullanılan kelimelerin şairlerin kaleminde farklı bir yapıya, anlama dönüşür. Sanatçıların aynı konuyu işlemelerine rağmen birbirinden bütünüyle farklı eserler ortaya koymalarını sağlayan en önemli unsur üsluptur.

Şiirde olduğu gibi çocuk şiirinde de dil ve üslubun önemi çok büyüktür. Çocuk şiirlerinin kısa ve yalın anlatımı yeğleyen konuşma diliyle yazılmış olması gerekir. Şiirlerde arı, duru ve açık dil kullanılmalıdır. Çocuk şiirinde seçilen kelimeler çocukların gelişim ve algılama seviyelerine uygun olmalıdır. Bunun yanında çocuk şiirleri, çocuğun dil seviyesini geliştirmelidir. (Alpay ve Anhegger, 1975; Ergen, 1984; Gürel vd., 2007; Kantemir,

Memmedov, 2013; Oğuzkan, 2001; Pulat, 1999; Turan ve Gücüyeter, 2010; Yalçın ve Aytaş, 2012). Şiirin çabuk ve kolay anlaşılabilmesi için, anlam bir mısradan, ya da iki mısradan tamamlanmalıdır.

Çocukların yaşlarına paralel olarak şiirlerde benzetme, istiare, mecaz gibi edebî sanatlarla ölçülü bir şekilde yer verilmelidir. Bu şekilde çocukların hayal gücü geliştirilmiş olur (Oğuzkan, 2001; Yalçın ve Aytaş, 2012).

Antolojiler dil ve üslup bakımından incelendiğinde, şiirlerin çoğunun kısa, açık, anlaşılır bir şekilde yazıldığı görülmektedir. Bununla birlikte antolojilerin başında yaş veya sınıf belirtilmediği tam anlamıyla değerlendirmek mümkün olamamıştır. Celâl (2013)'in hazırladığı Çocuk Şiirleri Antolojisi'de çeşitli şairlere ait güzel şiirler, yetişkin-çocuk ayrımı yapılmadan seçilmiştir. Naz'ın (2003) hazırladığı Çocuk Şiirleri Antolojisi daha çok konusu çocuk ve çocukluk olan şiirlere yer verildiği için çocukların dil ve zihin gelişimi dikkate alınmamıştır.

4.2.4. Çocuk Bakışına Uygunluk

Keklik (2014) çocuk bakışına uygunluk kavramını şöyle açıklamaktadır: “Bu tür şiirlerde iki özellik bulunmaktadır. Birincisi, şair, çocuğun gözünden dünyaya bakabilmeli; ikincisi, şair, estetik değer taşıyan bir eser ortaya koyabilmelidir. Şair, bu ikisini yapabildiği oranda başarılı olur.” Aynı araştırmacı çocuğun gözünden bakmak ifadesini, “çocuğun dil, kavram, zihin ve algı gelişimine uygun; ilgi, ihtiyaç ve beklentilerinin esas alınmasıdır” (2014: 53) şeklinde açıklamaktadır. Buna göre, on beş çocuk şiiri antolojisi incelendiğinde, antolojilerdeki şiirlerinin çoğunun çocuk bakışına uygunluk açısından yetersiz olduğu ortaya çıkmaktadır. Büyükkoyuncu (2010)'nun hazırladığı Çocuk Şiirleri adlı kitabında A. Çakmakçioğlu'nun “Veremli Çocuk” şiiri bu duruma olumsuz bir örnek olarak gösterilebilir:

Neden yüzün sarı çocuk? / Neden hep öksürüyorsun

İyi beslenmedin mi? / Yoksa aşı mı olmadın?

Neden böyle zayıfsın çocuk? / Aşı olmalısın aşı.

Aşıdan korkmamalısın, / Kazanmalısın bu savaşı.

Turan ve Gücüyeter (2010), de “çocuk şiirleri kapsamına alınan şiirlere bakıldığında, aslında çoğu şiirin çocuğa görelilik açısından pek de çocuklar için uygun olmadığı görülür” şeklinde ifade etmiştir. Kummuz (2015) ortaokul 2, 3 ve 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki şiirleri incelediği araştırmasında ise, şiirlerin çoğunun çocuğa görelilik ilkeleri bakımından yetersiz olduğunu başka bir ifadeyle bu ilkelere uygun olmadığını belirtmiştir. Bu bilgiler araştırmanın sonucunu desteklemektedir.

Bu sonuçlara bağlı olarak şu önerilerde bulunulabilir:

1. İncelenen çocuk şiiri antolojilerinin dokuzunda yaşa göre veya ilkokul, ortaokul şeklinde seviyelendirme yoluna gidilmediği tespit edilmiştir. Buna göre çocuk şiiri antolojileri hazırlanırken yaşa veya sınıflara göre seviyelendirme yoluna gidilmelidir.

2. Resimlendirme açısından antolojilerin çok yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Bu yüzden çocuk şiiri antolojileri hazırlanırken çocukların beğenilerine ve algılama düzeylerine uygun, estetik değeri olan resim ve çizimlerin bulunması gerekmektedir.

3. Bir dilin zenginliği ve estetik yönü, o dilin edebî eserlerinde özellikle de şiirlerindedir. Bu bağlamda çocuk şiiri antolojileri hazırlanırken Türkçenin estetik değeri

KAYNAKLAR

- Acaroğlu, T. (1944). *Çocuk şiirleri antolojisi*. Ankara: Berkalp Kitabevi.
- Açık Önkaş, N. (2009). Çocuk edebiyatı kitaplarında şiirin yeri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 1-12.
- Akay, H. (2006). *Şiir alametleri*. İstanbul: 3F Yayınevi.
- Aksan, D. (1999). *Şiir dili ve türk şiir dili* (3. Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Aktan, B. (2013). *Çocuk şiirleri* (5. Baskı). İstanbul: İskeleYayıncılık.
- Akyol, H. (2006). *Yeni programa uygun türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Alpay, M. ve Anhegger, R. (Hazırlayanlar) (1975). *Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Ataman, A. (2001). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Aytar, E. (2002). *Seçme çocuk şiirleri*. İstanbul: Damla Yayınları.
- Aytaş, G. (2001). Çocuk ve şiir. *Hece Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı*, 53/54/55, 390-393.
- Bilkan, A. F. (2005). Çocuk edebiyatı kavram ve mahiyeti. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105, 7-17.
- Büyükkoyuncu, Z. (2010). *Çocuk şiirleri* (2. Baskı). İstanbul: Bu Yayınları.
- Celâl, M. (2013). *Çocuk şiirleri antolojisi* (7. Baskı). İstanbul: Bulut Yayınları.
- Cihan, N. (2008). *İlköğretim 6. ve 7. sınıf türkçe kitaplarında bulunan şiirler, inceleme-metin*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Çağlayan, A. (Derleyen) (2002a). *Çağlayan çocuk şiirleri (1. sınıflar için)*. İstanbul: Şenyıldız Yayınevi.
- Çağlayan, A. (Derleyen) (2002b). *Çağlayan çocuk şiirleri (2. sınıflar için)*. İstanbul: Şenyıldız Yayınevi.
- Çağlayan, A. (Derleyen) (2002c). *Çağlayan çocuk şiirleri (3. sınıflar için)*. İstanbul: Şenyıldız Yayınevi.
- Çağlayan, A. (Derleyen) (2002d). *Çağlayan çocuk şiirleri (4. sınıflar için)*. İstanbul: Şenyıldız Yayınevi.
- Çağlayan, A. (Derleyen) (2002e). *Çağlayan çocuk şiirleri (5. sınıflar için)*. İstanbul: Şenyıldız Yayınevi.
- Çetin, N. (2009). *Şiir çözümleme yöntemi* (7. Baskı). Ankara: Öncü Kitap.
- Çil, F. (Hazırlayan) (2008). *Çocuk şiirleri antolojisi*. İstanbul: Kılavuz 2006 Eğitim Yayınları.
- Demiray, K. (1977). *Açıklamalı çocuk edebiyatı antolojisi*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Dilçin, C. (1997). *Türk şiir bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdal, K. (2007). Şiir. *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı* (Editör: Ömer Yılar ve Lokman Turan). (179-188). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ergen, N. (1984). *Çocuk yazını ve sorunları*. *Eğitim ve Bilim*, 9 (50), 37-41.
- Gökçalp Alpaslan, G. G. (2009). Şiir, *Türk dili yazılı ve sözlü anlatım* (Editörler: Nurettin Demir ve Emine Yılmaz). (173-178). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gökşen, E. N. (1966). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Okat Yayınevi.
- Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Gürel, N. R. ve Gürel, Z. (2010). *İbrahim alâettin gövsa çocuk şiirleri* (7. Baskı). Ankara: Elips Yayınları.
- Gürel, Z.; Temizyürek, F. ve Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk edebiyatı* (1. Baskı). Ankara: Öncü Kitap.
- Kantemir, E. (1979). Çocuk kitapları sorunu, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12, 191-202.
- Karataş, C. (2000). *Ünitelere göre çocuk şiirleri antolojisi* (1. Baskı). İstanbul: İdil Yayınları.

- Karatay, H. (2012). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (Editör: Tacettin Şimşek). (81-129). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kavcar, C. (1999). 75 yılda türk çocuk şiiri. *Cumhuriyet ve Çocuk 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri* (Hazırlayan: Bekir Onur) (4-6 Kasım 1998), (s. 229-236). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Kaya, İ. (2000). Çocuk kitabı resimlerinde klişe yaklaşımlar. *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*. (178-186). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kaya, M. (2013). Okuma-yazma öğretiminde şiir. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 10 (1), 49-96.
- Keklik, S. (2014). *Çocuk şiiri incelemeleri*. Uşak: Özler Ofset Matbaa.
- Kıbrıs, İ. (2000). *Uygulamalı çocuk edebiyatı*. Ankara: Eylül Yayınevi.
- Kummuz, Y. (2015). *Ortaokul 2, 3 ve 4. sınıf türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin nitelik ve nicelik bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Kurul (2001). *Çocuk Şiirleri antolojisi* (1. Baskı). İstanbul: Alfa Gelişim.
- Makal, Y. (2007). *Cumhuriyet dönemi türk edebiyatında çocuklar için hazırlanan şiir antolojileri üzerinde bir araştırma (1973-1998)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Memmedov, C. (2013). Modern türk çocuk şiirinin dil ve üslup özellikleri. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 330-340.
- Naz, Necmi (2003). *Çağdaş anadolu türk edebiyatı çocuk şiirleri antolojisi* (1. Baskı). İstanbul: X Yayınları.
- Oğuz, Mustafa (Hazırlayan) (2012). *Nar tanesi şiirler*. İstanbul: Zambak Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (1966). *Eğitim üzerine*. Ankara: Ülkü Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (1979). Dünyada ve bizde çocuk yazınının gelişmesine toplu bir bakış. *Türk Dili Dergisi*, 39 (331), 261-283.
- Oğuzkan, A. F. (2000). Çocuk şiiri alanında son yıllarda nasıl bir gelişme görülmektedir?. *99 Soruda çocuk edebiyatı* (Hazırlayan: M. R. Şirin). (s. 110-112). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı* (7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özdemir, E. (2007). *Yazınsal türler* (6. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Perfect, K. A. (1999). Rhyme and Reason: Poetry for the heart and head, *The Reading Teacher*, 52 (7), 728-737.
- Pulat, A. (1999). Çocuk edebiyatı kavramı ve bu kavram etrafında yapılan tartışmalar. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 173-193.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat* (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şimşek, T. ve Yakar, Y. Mahmut (2012). Çocuk ve Edebiyat. *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (Editör: Tacettin Şimşek). (s. 13-44). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış* (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (Hazırlayan) (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı* (3. Baskı). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Taşdelen, V. (2005). Çocuk edebiyatında yalınlık ilkesi. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105, 352-361.
- Tuncor, F. R. (2002). *En güzel çocuk şiirleri*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Turan, L. ve Gücüyeter, B. (2010). Çocuklar için yazılan her manzumeye şiir denir mi?. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), 189-206.
- Ural, O. (1979). *Şiirlerde Çocuk - çocuk konulu şiirlerden seçmeler*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yalçın, A. ve Aytas, G. (2012). *Çocuk edebiyatı* (6. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.